DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS, DE PNEUMONIA.

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit,

JACOBUS FORSYTHE,

HIBERNUS,

Soc. Reg. Med. Socius.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque ſolitis.

Nullius addictus jurare in verba Magiſtri.

HORAT.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographi.

M,DCC,LXXXII.

Reverendo viro

JACOBO HAMILTON-CLEWLOW,

Et

J A C O B O   B R U C E,

A R M I G E R I S,

In agro Downienſi,

J A C O B U S   F O R S Y T H E

S. P. D.

Acceptorum beneficiorum memor, virtuteſque veſtras, diu plurimis bonis ſpectatas, ego in primis admirans, hanc diſputationem, primum meum in literis medicis laborem, vobis dicandam putavi.

DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS,

DE

PNEUMONIA.

APTIOR mihi Pneumoniae definitio nulla videtur quam illuſtriſſimi noſtri Profeſſoris Culleni: 'Pyrexia, dolor in quadam thoracis parte, reſpiratio difficilis, 'tuſſis.'

Hoc titulo acutum uniuſcujuſvis vel omnium thoracis viſcerum inflammationem comprehendimus; non enim, ut multis auctoribus placuit, ſingulorum locorum adfectus ſymptomatis ſibi propriis notari, et inde totidem morborum imponi nomina, cum ullo fructu poſſunt. Symptomata quae occurrunt minime ad ejuſmodi diſtinctiones tuendas pertinent. Quin et palpitatio et ſyncope, quibus carditis diſtingui poſſe alicui forte videatur, minime cordis adfectui propriae ſunt, quo immuni prorſus malo, in vicinarum partium vitio occurrerunt. Eaedem denique di-

ſtinctiones

ſtinctiones hic omittendae ſunt, quod ad nullum in curatione fructum ducunt.

Neque quaeſtio, utrum in pleura, intus viſcera tegente, an in horum corpore, oriatur primum inflammatio, tangenda eſt nobis, ut minime operae pretium.

HISTORIA.

Multo frequentior pneumonia eſt in frigidis, quam calidis regionibus et temporibus. Eadem vigentes et validos, et carne veſci ſolitos, prae caeteris corripit. Incipiens hiberno tempore, verno maxime, et ineunte aeſtivo, viget, et paulatim, procedente aeſtate, evaneſcit.

Initio plerumque languor, et laſſitudo toto corpore ſentitur; quibus horror plus minuſve gravis, ſaepe cum magna anxietate et ſitis aliquo, ſuccedit, quibus, in paucis caſibus, ſupra, atque etiam infra, purgatio commiſcetur. Frigoris ſenſum plerumque calor multum auctus ita ſequitur, ut ille tamen poſt hunc redeat aliquando. Hoc tempore pulſus pleni, crebri, durique, plerumque ſunt. Qui, ut et calor, in quibuſdam caſibus, ut nonnullis viſum fuit, naturales permanent.

Aliquando adventante caloris incremento, ſaepiſſime paucis poſt horis, aliquando uno, altero, aut etiam tertio die, ſpirandi difficultas, quae inter aërem trahendum maxima eſt, incipit. Hoc ſymptoma, cum in lecto jacet aegrotans in dolens latus inclinatus, multum ingraveſcit, cui aliquando contrarium

contrarium ſed multo rarius, ac tum demum, cum multum morbus provectus eſt, accidit. Ad quod levandum ſymptoma, ſaepe ſupinus jacere cogitur, et in quibuſdam graviſſimis adfectibus, maxime multum jam provecto morbo, capite et cervice erectis, ſolum ſpirare poteſt.

Aër pulmonibus emiſſus inſigniter ardet. Tuſſis, in hoc morbo, perpetuo moleſta eſt, et caetera ſymptomata augere incipit. Quae utique in aliis aegris alia, multum vehementia, differt. Saepe ſicca eſt, praeſertim initio, et ſic moleſtiſſima graviorem reddit morbum. Alias eum ſputis conjungitur. Quae ſputa colore variant, tenuiora aut ſpiſſiora ſunt; tenuiora initio plerumque et minus colorata; paulatim dein craſſeſcentia, et in album, flavum, aut virideſcentem colorem abeuntia. Eſtque ubi ſanguinis puri ſatis multum expuitur.

Una cum tuſſi et ſpiritu difficili, alicubi thoracis dolor perſentitur, ſede, magnitudine, et conſtantia, multum varians. Qui tamen circa ſextae coſtae mediam partem ſeptimaeve plerumque ſitus, ibi, quam alibi, acutior eſt. Qui ſaepe adeo obtuſus eſt, ut pondus, anguſtiam, et anxietatem, quam dolorem, aeger magis queratur. Idem in morbi curſu aliunde alio migrat.

Una cum his ſymptomatibus, quae, ut et alia poſt memoranda, veſpero omnia noctuque ingraveſcunt, magna ſitis, vehemens capitis dolor, lingua ſordida, ſicca cutis, alvus compreſſa, et multum colorata urina, aliud alia magnitudine occurrentia infeſtunt.

Horum ſymptomatum pleraque rapide creſcunt, niſi remiſſio forte interveniat; quod tertio fere vel quarto die accidere ſolet, et, comitante maxime ſputorum copiâ,

morbum

morbum ſolvit. Quae, ubi non accedit remiſſio, ſpiritus laborioſior, pulſus duriores, tuſſis vehementior, ſputa parciora, evadunt, dolorque ſaepe locum mutat. Corporis ſimul calor et ſitis augentur; vultus floreſcit, oculi inflammantur, et aliquantum delirii ſupervenit. Quin et morbus ſaepe ad ſuppurationem, et crebras refrigerationes, remittente dolore, cum mollioribus et plenioribus pulſibus, tendit.

Ubi vero ſymptomata, ſuppurationem accidere ſignificantia, non interveniunt, aut ea quae antea remiſerunt, quod ſaepe accidit, duplicata vi recurrunt, opprimens circa praecordia ſenſus creſcit, ſpiritus difficilior et crebrior evadit, ſupprimuntur ſputa, pulſus inſigniter debiliores, molliores, vacillantiores, ſaepe ſatis diu intermittuntur; creſcit toto corpore debilitas, vultus liveſcit, deliriumque, quod ante phreniticum fuerat, in apoplecticum quendam ſtatum mutatur. Frigeſcunt extrema, colliquentes ſudores in pectore et vultu dimanant. Extinguitur vox, viſus obſcuratur, et mors plerumque inter tertium et ſeptimum morbi diem ſupervenit.

Sanguis in hoc morbo detractus, jamque refrigeratus, multum glutinis ſeparatum ſuper craſſamentum jacere, oſtendit.

DIAGNOSIS.

Diagnoſis non hic tam difficilis, quam ſaepe alias eſt. Hepatitis prima memoranda eſt, utpote cui complura ſymptomata

ſymptomata cum hoc morbo communia, ſubſint. Qui tamen morbus dextri hypochondrii, tenſione, dolore manu premente multum adaucto, tuſſi ſemper ſicciore, tamen minus moleſta, et decubitu ſuper latus adfectum quam integrum faciliore, ſpiritu raro tam difficili, et comitante quicquid difficultatis eſt ſingultu, cum vomitu, a pneumonia magis alienis. Febris etiam in pneumonia plerumque magis vehemens eſt. Pernicioſa pleuritidis ſpuriae cum pneumonia confuſio quia eſt; ergo haec ab illa dijudicanda. Symptomata febrilia mitia ſunt in pleuritide ſpuria, item vix ulla ſpirandi difficultas, tuſſis nullius momenti; dolor, preſſu auctus, cum tumore ſaepe atque rubedine. Sed et pneumoniam etiam referunt ſpaſmodici quidam affectus, qui facilius hoc diſtinguuntur, quod expertes ſunt pyrexiae.

Quod ad peripneumoniam notham attinet, alii alia opinati ſunt; quam adfectum inflammatorium eſſe, nec a vera pneumonia niſi magnitudine differre, noſter Profeſſor Cullenus illuſtriſſimus arbitratur; alii e contraria prorſus cauſa, atque a totius corporis, maximeque pulmonum, debilitate pendere, judicarunt, quarum nos hanc ſententiam recipimus, et indicia utrumque morbum diſcriminantia dabimur. Peripneumonia notha, natu grandiores, laxum habitum habentes, diu jam longo catarrho laborantes, potiſſimum adfectat. Quibus omnibus in rebus pneumoniae verae prorſus contraria eſt. Notha porro hoc differt, quod vix ullam habet pyrexiam, praeſertim initio, quin et omnia ſymptomata adfectus pulmonum ſignificantia, adeo lenia ſunt,ut nihil ibi, ſaepe donec intra unum aut alterum diem ante mortem turbatum,

vel ab aegro, vel a medico diſcernatur. Ad pneumoniam ab omnibus aliis morbis diſtinguendam, ejus definitio et hiſtoria ſufficient.

CAUSÆ REMOTÆ.

Cauſae remotae dupliciter tractabuntur; ſub praediſponentium, dein occaſionalium, titulis. Cauſae praediſponentes aut communes toti corpori ſunt, aut partibus propriae. Communes toti corpori videntur multum toni arteriis cum ſanguinis abundantia impertire; de earum paucis loquar. Hiems potiſſimum nocet; frigus debilitare hoc patet, quod ſaepe partis mortem ſeu gangraenam intulit, et aliquando vitam animantium extinxit. De ſtimulanti ejuſdem natura directa, quam nonnulli magni viri crederunt, multum dubitamus. Ut recta ſtimulans in firma viva ſolum agere poſſet, in quae utique, ut inter omnes convenit, recta debilitatem ſaepe intulit. Quod ſi calor, vitae principium, quod nemo negabit, faciendo et ſuſtentando neceſſarius eſt; inde frigus, ad vim et actionem firmorum viventium imminuendam recta pertinere, concedendum. Dum vero ſtimulans directum frigoris opus neutiquam veriſimile eſt, idem tamen effectus ſtimulantes, ut in frigida lavatione, quae toties in debilitatis morbis profuit, patet, parere non negandum. Eodemque pertinet, quod ſeptentrionalium regionum incolae, caeteris paribus, plus vigent, quam qui ſub ſolis ardoribus vivunt, et homines regionibus in temperatioribus plus hieme quam aeſtate valent. Denique, vultus ſub frigore

frigore cum calore et rubedine affectus, eidem addit pondus opinioni. Multa alia, ad eandem firmandam in medium proferri, ni hae ſufficerent, poſſint.

Conſtituta igitur re vera, quomodo frigus ſic effectus ſtimulantes producit, inquirendum. Primum, poteſt frigus tam in viva quam in ſimplicia ſolida agere, agitque procul dubio. In illa agens, ut ſupra relatum, rectam debilitatem infert. In haec incumbens, eadem omnia, quae in quavis materia inanimi, facit; id eſt, partis cui admovetur molem imminuit; quae vis ejus adſtringens adpellata eſt. Hac igitur vaſorum cava imminuuntur, magiſque ab humoribus, intus perfluentibus, tenduntur. Quae tentio, ut omnis alia, eorum actionem auget. Ea ipſa, frigus ſuperficie corporis totius, pulmonumque incumbens, ſolis in arteriis extremis efficit. Veriſque ſimile eſt, hanc, auctam cum actione aucta tenſionem ad totum corpus perferri, et ſic viam ad morbos inflammatorios patefacere. Recta frigoris ſupra firma viva vis, vim et ipſius in ſimplicia perpetuo diminuit, dum vis ejuſdem in haec effectus ejus ſuper illa ſemper moderatur. Abſque qua actione reciproca, magnae noxae corpori, ut videatur, acciderent. Verum rectum ejus in viva ſolida opus nunquam ſtimulanti ejus in ſimplicibus effectu exaequari videtur, niſi aut diu frigus aut ſummum fuerit admotum, aut brevius et mediocre, magis in corpus jam ante debilitatum, multum agerit. Haec, ut ſperamus, explicatio illuſtrabit, et quomodo pneumonia et aliae phlegmaſiae tantopere hiemali tempore ſaeviunt, magiſque etiam verno, ubi cauſae excitantes in praediſpoſitum jam ante corpus agunt.

Exer-

Exercitatio et plenus victus etiam hunc morbum periclitantur. Quomodo vivum corpus exercitatio adficiat, nondum compertum videtur. Quae ubique, ut quotidiana et univerſa experientia ſatis probat, etiam longius tenta, ad ſtabiliendum et firmandum corpus pertinet. Vires tonici exercitationis victu pleno et ubere multum adjuvantur, a quo, ut maxime imperitum latere nequit, ſtatus vaſorum plenus exorietur.

Tempus vitae ad hunc morbum viam ſternans inter adoleſcentiam et juſtam virilem aetatem medium eſt. Hoc enim ſanguinis in arteriis abundantia multum adhuc viget, dum ipſae jam plus denſitatis, eoque toni, quam ſuperiore ullo tempore, nactae ſunt. Quin et brevi poſt eaedem denſitate venas ſuperant. Quo fit ut ſanguinis abundantia quae prius fuit, et ad pneumoniam viam facit, nunc in venas demum vertatur. Quod ad ſexum attinet, mulieres, quia vaſa laxiora habent, nec, ob crebrum menſtruorum reditum, abundantiae ſanguineae patent, minus quoque pneumoniae proclives ſunt.

LOCALES CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Ex iis una eſt thoracis, prae totius corporis mole, anguſtia. Haec autem a mala conformatione, vel a ſpinae curvaturis, vel ab aliis morbis, pendens, plenam et facilem pulmonum dilatationem prohibendo, ſanguinis tranſitum, quoties ejus impetus forte auctus ſit, difficiliorem praeſtabit, eoque pleniorem ibidem juſto ſtatum creabit.

Scirrhoſi

Scirrhoſi aut ſcrophuloſi tumores in pulmonibus, aut quolibet thoracis viſcere exiſtentes, ſanguinis per ſuam ſedem tranſitum impediendo, pleniorem igitur vaſorum vicinorum ſtatum efficient, eoque congeſtionem parient.

CAUSÆ OCCASIONALES

Sunt quaecunque vaſorum thoracis cava ſubito minuunt, aut humorum in iis perfluentium copiam etiam ſubito adaugent. Frigus, de quo ſupra inter cauſas opportunitatem dantes, locuti ſumus, augendo corporis tonum agere videbatur; hic vero, quatenus ad perſpirationem impediendam pertineat, quatenus vaſis bronchialibus admotum, ſubito cava vaſorum diminuat, et exhalationem ibidem obſtruat, animadvertendum eſt. Vis frigoris perſpirationem impediens ab omnibus, ut credo, agnoſcitur, eoque hic impedimenti effecta ſola conſideranda. Cum excretio tam copioſa, quam haec multum repreſſa eſt, plenus corporis ſtatus ex ipſa humoris copia retenta fiet, ac proinde actio aucta, ſequatur neceſſe eſt. Verique ſimile eſt, vaſa pulmonalia tali ſtatui, prae caeteris, fere opportuna eſſe; nam, licet pulmones tantum ſanguinis, quantum totum aortae ſyſtema, circumferri queant; tamen omne copiae, magiſque etiam velocitatis, ſanguinis per hoc augmen, majorem pro rata parte velocitatem in vaſis pulmonalibus dabit. Quam tamen ſemper factum iri non eſt veriſimile. Et ſi non factum fuerit, pleniſſimus pulmonum ſtatus accidat, et congeſtio formetur, neceſſe eſt. Quod, quia

quia ſatis patere videtur, proximum eſt animadvertere hujus obſtructionis, ſeu impeditionis perſpirationis, in pneumonia facienda, effectus eſſe plerumque pro perſpirationis, quae, impedimento oblato, occurrebat magnitudine. Exempli ergo, ſi corpori calenti, cum jam ad multum ſudoris adaucta perſpiratio eſt, frigus admoveatur, hujus certior et amplior effectus erit. Hic potiſſimum a materiae perſpirabilis, ex toto, vel prope ex toto ſanguine, ſeparatae, copia, rurſuſque ad ſanguinem reſtitutae, et in circuitus curſu in vaſa bronchialia perlatae, pendere putatur; ubi non ſatis, per ſuam cum ſanguine in reditu mixturam, mutata, ut ſtimulus habilis agere poteſt. Qua ratione haec materiae perſpirabilis facultas ſic ſola in vaſa bronchialia agat, difficile forſan explicatu eſt, neque nos explicare audemus. Rem vero ſe habere, neutiquam dubitamus. Quinetiam, ob rem veram ante relatam, ſcilicet impeditionem tanto certius hunc morbum efficere, quanto major inter impediendum fuerit perſpiratio. Haec autem aliquamdiu morata, plus minuſve ad plenitudinem removendam pertinuerit, eoque tenus morbi adventus periculum ſuſtulerit, neceſſe eſt. Quod cum ita ſe non habet, contraque effectus major et certior pro perſpirationis magnitudine ſequatur, idcirco materiam perſpirabilem, ad bronchia reductam, in haec recto ſtimulo agendi poteſtatem adquirere, fidem fecit. Proximum eſt frigoris vim vaſorum per interiorem pulmonum ſuperficiem diſtributorum cava diminuendi, tracto aëre frigido, animadvertere. Hic effectus evidens adparebit, ſi quod de aſtringente frigoris facultate ſupra in praediſpoſitione dictum ſit, perpenditur. Haec cavorum vaſorum diminutio

pleniorem

pleniorem eorum ſtatum dabit neceſſario. Qui eouſque procedere poteſt ut congeſta pariat. Quod eo facilius accidet, quod idem frigus exhalationem in horum vaſorum finibus diminuit, eoque pleniorem ſtatum non augere non poteſt. Poſtquam tam fuſe de frigore ut cauſa excitante dictum eſt, de calore, ut eodem opere fungente, loqui abſurdum videri poteſt. Cujus tamen haec vis aeque certa, ac frigoris, eſt. Calor ſanguinem rarefaciendo hunc morbum gignere creditus eſt; verum ea corporis animalis fabrica, et conformatio eſt, ut aliqua ignota lege eundem fere calorem, in frigidiſſimis pariter et calidiſſimis regionibus, conſervare poſſumus. Ejuſdem ad pneumoniam concitandam vis multo rectius, ſtimulanti recto ejus operi, quod manifeſtum eſt, tributa fuit. Hac vi calor ſanguinis velocitatem adauget, eaque ratione, quae in aucta velocitate tractanda explicata eſt, plenum pulmonum ſtatum, congeſtionem daturum, dabit.

Porro, ſi quae inaequalitas ad quamvis viſcerum thoracicorum partem ſanguinem percitans, ante vel minima ex parte extiterit, calor ſtimulando, impetumque et velocitatem ſanguinis percitando, impetum in eas partes augebit, et confluxionem creabit. Multae aliae noxae ſtimulantes hunc feciſſe morbum creditae ſunt; cujuſmodi ſunt, potio ſpirituoſa, aut vinoſa, excercitatio vehemens, cantus, clamor, et ſimilia multa; quarum tamen opus, quia caloris ab omni parte conſimile eſt, eas igitur, aut commemorare, aut fuſius explicare, ſupervacaneum foret.

CAUSA

CAUSA PROXIMA.

Quod ad cauſam proximam attinet, nihil, in tam ardua re, ſolidi promittimus, eam ſolam quae veri maxime ſimilis eſt, et reliquis morbum clarius explicat, ſententiam tradere ſat habentes.

Cauſae remotae ad congeſtionem alicubi thoracis viſcerum faciendam concurrunt. Haec diſtendens vaſa, eorum actionem augebit. Quae ad humores propellendos, et congeſtionem, ſuam cauſam, ſolvendam ut ſufficere quandoque poteſt; ita, ſi non ſufficiat, quia plus humoris in vaſa compellit, inde congeſtio aut adcumulatio ſatis magna creabitur, reſiſtendique ſenſus ſuborietur. Ad quem ſenſum tollendum, natura totius corporis actionem excitat, quod illa ſpaſmum per omnia vaſa extrema faciendo efficere nobis videtur. Externarum igitur ſpaſmus arteriarum, horum actionem auctam ſuſtinens, pneumoniae cauſa proxima eſt. Talem ſpaſmum revera incidere, oſtendunt hujus morbi ſymptomata, ſitis magna, cutis arida, alvus compreſſa, urina parca. Eodem, modus quo in ſecundum valetudinem deſinit morbus, ſcilicet per ſputorum copiam, ſatiſque alias claras ſoluti ſpaſmi notas, pertinet.

FINES

FINES PNEUMONIÆ.

Quatuor fines habet pneumonia, reſolutionem, ſuppurationem, gangraenam, et ſanguinis effuſionem. Quorum tres priores huic cum aliarum partium inflammatione communes ſunt, quarta propria. Ut ordine de unaquaque verba faciamus. *Reſolutio* eſt, ubi inflammatio partis laborantis, integra textura, ſolvitur. Qui felix eventus tum incidit, cum congeſtio et ſpaſmus mediocres fuerunt, eoque auctae vaſorum actioni facile ceſſerunt. Quo facto, cauſaque ſublata, tollitur effectus. Eadem reſolutio raro ſine aliqua aucta excretione accidit; frequentiſſima, maximeque efficax, eſt materiae ſpiſſae, albeſcentis, ſubflavae, aliquantum ſanguine ſtriatae, ſputatio, et levi tuſſiendi conatu, copioſeque peracta. Haec partim a mucoſis bronchiorum folliculis, partim exhalantibus vaſculis humorem ſeroſum immittentibus, enaſcitur. Quam tingens pars rubra a vaſorum relaxatione, quod ſaepiſſime accidit, aut ab eorundem ruptura, proveniat. Sudor quoque, qui ſaepe reſolutionem comitatur, et hunc forſitan efficit, calidus et toto corpore copioſus eſt.

Sanguinis e naribus ſtillicidium, ubi ſatis magnum eſt, et mature incidit, proſpere morbum finiviſſe judicatum eſt. Quod accidiſſe ut neutiquam dubitandum, ita ſaepe accidere non eſt credendum. E contrario, praeſertim ſi morbus forte paulo provectior eſt, pro malo ſymptomate, ſan-

guinis

guinis per pulmones tranſitum multum impeditum ſignificante, habendum. Aliae excretiones, interque eas haemorrhois, aut bilis profluvium, reſolutionem pneumoniae adjuvare judicatae ſunt. Quae tamen, et quotquot aliae non dictae, hoc facere creditae ſunt, caſu tantum ſupervenire, et in illud propoſitum minime ſufficere, exiſtimandae.

Quod ad ſuppurationem, in quam haud raro pneumonia deſinit, attinet; de pure formando diſceptare a propoſito foret alienum. Dixiſſe ſufficiat, ſi actio eouſque aucta eſt, ut integrum a vaſis ſerum ſeparat, hoc haud facile reſorbebitur. Et, ut Joannis Pringelii equitis aliorumque experimentis diſci poteſt, ſerum ſtagnans certam mutationem ſubiri poteſt, qua gluten, quod in eo continetur, in album, opacum, et aliqua ex parte viſcidum humorem, pus dictum, mutatur. Quod, ubi fit, morbus in ſuppurationem dicitur deſinere. E ſymptomatis innumeris, quae hunc adventare ſtatum ſat certo denunciant, eumque vere ſubeſſe declarant, pauca tantum memorabimus. Tempus quo pneumonia, vel in reſolutionem, vel in ſuppurationem terminatur, adeo in aliis caſibus aliud eſt, ut vix certius quicquam de eo diſci poſſit. Verum, ſi morbus, plures dies cum ſymptomatis neque graviſſimis, neque leviſſimis, neque in utramvis partem conſpicuis, durat, in ſuppurationem ire ſummopere metuendus eſt. Idemque eventus, ubi aegro ſupinos ſpiritus magis quam ante laborat, timendus. Aliud ſuppurationis indicium eſt, ſi, creſcente ſpirandi difficultate, ſimul et dolore et febris ſymptomatis remittentibus. Sputa quae prius extiterant, recurrente ſubinde horrore, pulſibuſque in mollitiem euntibus, iterum evaneſcentia, eundem finem denunciant. Haec omnia effuſionem illam, quae ſta-

rus ſuppuratorii cauſa eſt, jam incidiſſe commonent. Pus formatum, major doloris, non auctis ſputis, ſed difficili ſpiritu aucto, remiſſio, decubitus in latus laborans, quam contrarium, facilior, crebriores pulſus, febrilis omni veſpere exacerbatio, et paulatim in juſtam hecticam degenerans, confirmant. Abſceſſus ruptus ſaepe exſpuitur. Quo facto, ſaepe ulcus ſanatur. Quod ubique alias empyema, et phthiſin pulmonalem, creat. Eſtque ubi pus, in aſperam arteriam irrumpens magna copia, ſtrangulat. Non deſunt caſus ubi, perrupto ſepto tranſverſo, in cavum abdominis transfuſum eſt. Tertius finis gangraena eſt, ut accidit quidem, ſed rarius. Quae, cum effuſionem comitem plerumque habeat, et iiſdem ſymptomatis ita inſigniatur, ut haec in uſu non ſint diſtinguenda, ideo hic omittitur, et ad *effuſionem* ſermo vertitur. Haec, quae multo pernicioſiſſimus morbi finis eſt, vel ex ſero, dilatatis ſolitis exhalantibus arteriolis, copioſe effuſo, vel ex ſanguine, quod ex inciſis cadaveribus longe ſaepiſſime accidere novimus, conſtare poteſt. Illud poteſt in omnia cava, et in viſcerum thoracis ſuperficiem, incidere; haec pulmonibus propria eſt. Inciſis cadaveribus, ſeroſam effuſionem aliquando ex tota plurae ſuperficie manare, partim mollis, viſcidaeque cruſtae forma, ſaepe membranae ſimilem, et ut pulmo, mediaſtino, pleurae coſtali, et vicinis partibus adhaereant, efficientem comperimus. Eadem effuſio ſaepe in cava thoracica copioſa deprehenditur, vocabulo hydrothoracis. Quin et in cavis bronchiis albeſcentis ſeroſi humoris copia, ubi paucos tantum dies permanſerat morbus, reperta, eandem illic quoque effuſionem fieri demonſtrat; igitur De Haenius celeber. multum

in errore fuit, cum hanc effuſionem purem eſſe autumavit. Ut finem faciamus, ſeroſum humorem in bronchia effuſum ſaepe cum rubro ſanguine una effundi, et ſic exitio ſtrangulando eſſe judicamus. Quem effectum ſola ſeri effuſio trahere poteſt, et copia ejus certa expectorationi finem imponit, qui toties mortem antecedit. Haec non virium expectorationis debilitati, ut vulgo creditur, debetur; ſaepe enim ea emitti deſinit, cum nullum aliud debilitatis ſignum cernitur, et ubi bronchia, effuſo ſero referta, poſt mortem reperiuntur. Hanc ſeri et ſanguinis rubri effuſionem futuram, cum a vehementiſſimis ſymptomatis morbus incipiat, metuendum eſt. Eandem jam incidiſſe, vires multum et ſubito fractae, in omnibus actionibus manifeſtae, vultus liveſcens, extremus ſpirandi labor, ſublatus ex toto dolor, ſubeunte magno oppreſſionis ſenſu, cum anxietate, documento ſunt.

PROGNOSIS.

In eventu pneumoniae judicando potiſſimum intuenda ſunt pyrexia, tuſſis, dolor, et ante omnia ſpirandi difficultas. Pyrexia gravis, quae congeſtionis et ſpaſmi multum ſubeſſe ſignificat, plurimum periculi denunciat. Eodemque ſpectat tuſſis frequens, vehemens, ineunte morbo incidens, quae a magna diſtentione pendet. Neque provecto jam morbo ſuboriens, et a magna in bronchia effuſione pendens, non etiam ſine periculo eſt. Porro, ut ſputa copioſa, ſpiſſa, alba, aut ſubflava, paululum ſanguine ſtriata,

ſtriata, tuſſiſque magnae aut gravis expertia, bona ſunt, utpote ſpaſmum magna ex parte ſolutum indicantia.

Dolor perquam acutus, ab aucta actione, et nimia partis laborantis diſtenſione, pendens, multum inflammationis, eoque periculi, monſtrat. Qui tamen obtuſus, magiſque ponderis, quam doloris juſti, ſenſum ſuſcitans, acuto multo periculoſior eſt, eoque magis, quo difficilior ſpiritus comitatur; ſic enim, maxime provecto jam morbo, effuſione coepta, natus intelligitur. Migrans dolor, et a praecordiis ad averſum thoracem, contrave, aut aliter abiens, magnam in toto corpore diatheſeos phlogiſticae vim, in thorace intus majorem, denotans, gravem morbum oſtendit. Metuenda quoque ſpirandi difficultas, quoties ea paulo major eſt. Quae ubi, jacente in latus aegro, tantum peragi poteſt, multum periculi eſt; plus ubi ſupino ſolum ſpirandi poteſtas fit; plurimum, ubi, provecto morbo, erectus ſolum ille ſpirare, atque ſic quoque difficillime, poteſt. Neque periculum non multum augetur, cum una cum hoc ſymptomate turget vultus, partibus ſuperioribus ſudor manat, pulſuſque ordinis expertes et debiles ſunt. Haec ſpirandi difficultas, adeo in hoc morbo moleſta, ad aliquam trium cauſarum referenda eſt. Quarum una eſt nimia vaſorum ſanguiferorum exiguorum ubique aërifera comitantium diſtenſio, horum dilatationem prohibens, eoque ſpiritum ab hac pendentem impediens. Altera cum hoc ſemper conjuncta, et plerumque, ut opinor, multo potentior, dolor eſt, in nimis diſtentis vaſis ſanguiferis ab aëriferorum, quando dilatantur, compreſſione, pendens. Hinc ſpiritus inter trahendum adeo difficilis evadit. Idem hoc ſymptoma, provectiore morbo, effuſae in thoracis cava

materiae

materiae ſeroſae, ſpiritum pro copia et ad pulmones propinquitate impedienti, tribuendum eſt. Ejuſdem potentiſſima et perniciosa cauſa eſt ſanguis ruber in ipſorum pulmonum corpus effuſus. Delirium hic ſemper malum eo eventum denotat, quod pulmonum obſtructionem, et impetum in caput directum, ſignificat. Aliquid de morbi fine ejus diuturnitas ſubmonet. Itaque mors aliquo dierum inter tertium et ſeptimum longe ſaepiſſime accidit; ſero, magis rarior eſt. Eoque poſt ſeptimum diem, ſi ſymptomata parum gravia ſunt, laetus finis ſperandus.

CURATIO.

In curatione, duo medendi conſilia commendamus; prius cordis et arteriarum actionem imminuere, poſterius ſymptomata quaedam moleſta prohibere, aut tollere. Ad prius attinens, ſanguinis detractio, quia tanto efficacior, quanto ſubita magis eſt, potiſſimum brachio fieri, ubi ad amplam venam aditus eſt, et magna plaga effici poteſt, oportet. Detractio autem permanere debet ad doloris et ſpiritus levamen coeptum; aut, ſi hoc non accidit, ad animae defectionem. Quae, ne quod aliquando fit, ante tres aut quatuor uncias detractas accidat, ex aegrotante ſupino ſanguis detrahendus. Sunt qui in prima detractione, ad eam defectionem opportuni, alteram aut tertiam ſine ea perferunt. Raro una detractio ſufficit; quae igitur fieri iterum, aut ſaepius, ſemper, et, ut ante monitum, ſimul ac ſpirandi difficultas dolorque repetunt, quod vulgo

eodem

eodem die, aliquando protinus poſt ligatam plagam, accidit; ubi vero haec accidit, reſolvenda protinus plaga, ſanguiſque, ad magnum ſymptomatum levamen, fluere permittendus. Denique, in hoc morbo ſanguinis detractione, quamdiu ſymptomata redintegrari perſtant, non eſt deſiſtendum; cumque eadem, quo maturius fiat, eo fructuoſior ſit; igitur inter primum triduum, ſi ejus rei facultas dabitur, continenda. Verum, ſi priores detractiones aut parciores juſto fuerint, aut poſt ſatis largas, dolor et ſpiritus difficilis tamen recurrant, iterum ſanguis, vel quarto vel quovis die, ad morbi finem, ſi nullum ſuppurationis indicium erit, detrahendus.

Sputa ſaepe minime multum, provecto morbo, incidunt. Quo facto, detractionem omittendam multis male placuit. Meliuſque praeceptum eſt, ut in hac re primis diebus reliqua ſymptomata, non ſputa ſpectantur. Quod, ſi quarto, quinto, aut quovis poſt die, ſputa libera, larga, et cum levamine ejiciuntur, tum demum ſcalpello parcendum; ſed repreſſis dein ſputis, vel ſputis manentibus, ſed dolore, et maxime ſpirandi labore, creſcentibus, liberrime utendus. Primis diebus ſanguinis miſſio adeo non imminuit, ut contra ſputa augeat; quae, niſi multum provecto morbo, magnaque omnigenis detractionibus, et morbi curſu debilitate demum inducta, nunquam ab ea impediuntur. Quod mali, ne nunc quidem, niſi effuſionem ſeroſam in bronchia promovendo, et ſic ſputatrices vires debilitando, ab hac detractione infertur. De ſanguinis detrahendi menſura nihil certe, ob virium, habituum, et ſymptomatum vehementiae varietatem, ſtatui poteſt. Ex qua varietate de copia detrahenda judicandum

candum eſt. Ne tamen timor parcendo, audacia profundendo, noxae aut etiam exitio ſit, Culleni magiſtri illuſtriſ. noſtri praeceptum memorabimur. ‘ Is in mare adulto, et ‘ ſatis valido, a quatuor,’ inquit, ‘ ad quinque libras ‘ (averdupois, ut dicitur,) paucis diebus detractio tanta ‘ fere eſt, quantum vires ferre impune poſſunt. Quae ‘ menſura, ſi inter detractiones, et totum tempus, quo ‘ detractiones adhibitae ſunt, longum fuerit, major eſſe ‘ poteſt.’

Altera ratio hoc explendi conſilium eſt aſſiduus adminiſtrationis antiphlogiſticae uſus. Ad quam pertinet, ut caloris augmen cum cura caveatur, qui ſatis magnam irritationem creat, et omni ex parte libero inimicus ſpiritui eſt. Ob quam cauſam, tamdiu in ſedile continendus aeger eſt, quamdiu id ſatis commode tolerari poſſit. Et quando cubilis neceſſitas erit, leviter ibi veſte tegendus eſt. Cubiculi temperies aliquo modo circa aut infra Fahrenheitiani thermometri gradum ſexageſimum eſſe debet.

Colloquium, quod pulmones agitat, cum cura cavendum eſt. Proxima ratio cordis arteriarumque actionem imminuendi refrigerantibus perficitur. Quorum praecipua ſunt, acida, et ſales neutri. Ex acidis, in morbis inflammatoriis, vegetabile caeteris anteponendum. Quod in hoc morbo ſatis large utendum nobis videtur. Huic propoſito optime reſpondunt aurantia dulcia, ad arbitrium comeſa, et ſuccus limonum; aut, ſi hic obtineri nequit, ex vino confectum acetum aqua mixtum, aut qualibet aegro grata diluente potione. Quam, ut et quamvis aliam potionem, aegrotans modice quovis tempore, et ſaepius bibere, oportet.

Ventriculus

Ventriculus enim, ubi copioſior potio aſſumpta eſt, diſtenditur, et diaphragmatis deſcenſus, qui libero ſpiritui neceſſario, efficit, impeditur. Ex ſalibus neutris, nitrum, et, ut mihi videtur, jure primum obtinuit locum; ejus drachmae quinque ſingulis diebus aſſumendae ſunt; ſed in potione ad ſitim compeſcendam minime diſſolvendae; enim nauſeam atque etiam vomitum juſtum commovet.

Purgatio, quam nonnulli medici dubitarunt adhibere, propterea quod diarrhoea, initio incidens, raro fructui fuit, ſummis tamen auctoribus commendatur, quatenus intra refrigerantia, laxantia, et clyſteros laxandi cauſa adhibitos continetur.

Vomitus, qui hic adhibitus eſt ob agitationem viſcerum, incertus aut etiam periculoſus eſſe videtur. Doſes tartari emet. initio morbi datae, illuſtriſſimo Culleno profuiſſe viſae ſunt.

Sudor a Chalmero, Meridionalis Carolinae medico, et aliis laudatus, anceps remedium eſt. Qui, ſi ſtimulantibus et calefacientibus rebus attentatur, multae noxae eſſe poteſt. Ob quam cauſam, niſi poſt aliquam ſymptomatum remiſſionem ſudor ſponte profluit, arte non ſolicitandus. Qui ſi ſponte profluit, occurrendum auxilio et aquoſae et tepidae potionis.

Veſicatoriorum effectus fauſti, in dyſenteria, colica, et aliis morbis a ſpaſmo pendentibus, quanto in hoc morbo uſui ſint, oſtendunt. Hac rationis ſimilitudine ſtare nulla neceſſitas eſt; ſiquidem Joannis Pringelii equitis, aliorumque illuſtrium virorum experimenta, utilitatem veſicatoria quam proxime partem labo-

rantem

rantem admovendi docuerunt. De tempore hujus utendi remedium medici diſſenſerunt. Pringelius illuſt. ſi antequam veſicatorium dolorem excitaret ſanguis eſſet detractus, ſatis habuit, eoque maturo remedii uſu vehementiam morbi praecidiſſe, et magna ſanguinis profuſione peperciſſe, arbitratus eſt. Pace vero tanti viri, hic morbus, ut nobis videtur, raro adeo mitis eſt, ut una ſanguinis detractione, una alvi purgatione, tollatur.

Eoque, niſi in leniſſimo morbi ſtatu, veſicatorii nobis uſus ad alteram ſanguinis detractionem peractam differendus videtur. Quo facto a veſicatorio propter irritationem, quae, quamdiu permanet, detractionis ſanguinis effectum imminuit, non metuendum eſt. Cum dolor loco movetur, aut, eo permanente, alius ſupervenit, aliud veſicatorium, et, ſi fieri poteſt, ſupra doloris ſedem reponendum. Quod in omnibus caſibus alicubi thoracis faciendum eſt. Veſicatoria enim extremis artubus, Storkii medici Viennenſis arbitrio, minime recte admoventur. Veſicatoria, quae unguentis irritantibus fieri monita ſunt, nunquam cum recentiorum veſicatoriorum uſu comparanda ſunt.

Quod ad alterum conſilium, ſcilicet, occurrendi quibuſdam ſymptomatis, attinet, primum omnium doloris habenda ratio eſt. Qui, ſi remediis communibus non ſublatus eſt, ſolumque majoris momenti ſymptoma eſt, aut communis ſanguinis detractio, ſine manifeſta noxa longius perferri nequit, ad localem detractionem protinus confugiendum. Ergo ſupra partem dolentem cucurbitulae, conciſa carne, admovendae ſunt. Copia ſimul iterumque

rumque detrahenda, pro morbi vehementia et diuturnitate aptanda eſt. Proximum ſymptoma tuſſis eſt, ad quod tollendum opium adhibetur. Opii opus adhuc in magna controverſia eſt, et medicorum de eo opiniones inter ſe non conveniunt. Quod utique, ſummis ſimul auctoribus, et ex propria obſervatione, ſumma vi ſtimulante praeditum eſſe arbitramur. Eoque morbi initio, aut quovis tempore quo diatheſis phlogiſtica viget, ſummae illud noxae ſit, neceſſe eſſe contendimus. Verum, provectiore jam morbo, ubi ſpirandi difficultas multum jam levata eſt, et ubi ſolum cujuſvis momenti ſymptoma tuſſis eſt, quae hoc in caſu a tenaci acri ſero in bronchia effuſo pendet, eſtque doloris et vigiliae cauſa, tum demum opii uſus non tantum tutus eſt, ſed aliis omnibus remediis praeſtat. Sputorum intermiſſio, quam id paucas horas facit, ſublata irritatione pluſquam compenſatur.

Unde ſtagnatio, et conſequens materiae ſpiſſatio, quae ut mirum in modum poſtea ejiciatur efficit, exoritur.

Cum libera et copioſa ſputatio tanto pneumoniae fructui ſit, idcirco omnibus temporibus eam promovendam medici judicaverunt. Ad quod faciendum, accommodatis medicinis expectorantium vocabulum attribuerunt; quod ubique nullis nobis hactenus notis convenit. Ut tamen quae ſic nominata ſunt paucis exponantur; compluria gummi hoc conſilio uſurpata ſunt. Quorum pleraque, quae ante in uſu fuerunt, ſagaciorum medicorum, ob vires ſtimulatrices, conſenſu, ſunt damnata. Mucilagines et oleum uſui eſſe videntur. Quorum tamen uſum non ita, ut De Haeno placuit, adhibendum arbitramur, qui complures olei uncias quotidie dandas putavit. In quem cura-

tionis

tionis errorem, is opinione falſa operis eorum ductus fuit. Oleum enim circuitu ſanguinis recipi, ſic ad pulmones perferri, et ibi ut oleum agere, et effectus producere, credebat. Quae opinio prorſus falſa eſt. At, cum glottidem et partes vicinas tegendo, et ſic ab acri tenuique materia defendendo, quae tuſſim concitat, hanc ſtagnare ſinendo, et tenuiores partes, partim calore, partim abſorptione diſſipando, et reliquam partem inſpiſſare permittendo, et, ſic ut paucis et facilibus conatibus ejiciatur faciendo, praeſtat.

Aquae calidae vapores, aceto mixtae in bronchia receptae, ſemper hoc morbo uſui ſputum expediendo ſunt. Verum, ex omnibus aliis remediis, tartarum emeticum, ita ut nauſeam excitat datum, optime expectorationem promovet.

FINIS.